

Belv.). «El Cerdà, com a secretari del poble, erigit resoltament en *manifassor* de la defensa dels drets del comú y protector del vehinat» «la Coralí, la pubilla del molí de Balasc --- desde nena havia passat llargues temporades al Santuari del Coral, d'on era *manifassora* la seva padrina, una tia de part de mare», Marian Vayreda (*Sang Nova* IV, § 1, p. 25; *Puy.*, I, II, 70 [60]).

Una altra de més important, sembla ser, en última instància, el ben conegut *manefla*. Aquest apareix per primer cop sense la *-l-* i sense matís pejoratiu, en els textos de l'obra de la Seu de Girona, segons sembla amb el sentit d'encarregat general, o vigilant (dels treballadors): «l'ofici de *maneffa* e del baciú, de 6 meses pus prop-passats», «del *maneffa* de l'Obra de la Seu» 15 en passatges de l'any 1377.⁸ En textos relatius a les germanies mallorquines apareixen variants amb *-fl-*, en part amb *-ny-*, i de significat ben pejoratiu i hostil: «Miquel Oliver, *mañefle* dels sastres, gran germanista y avalotador», doc. p. p. Quadrado, en estudis de la germania (Supl. a *BSAL* VI, 15b); «Juan Joffre *manefle* dels texidors, affectat, voluntari, en parlar en favor de la germania, emperò no feya mal a ningú», citat per Careta (*Barbr.*, p. 257) de les informacions judicials sobre els agermanats mallorquins. Els *DAG.* i *AlcM* (s. v. *manyeſla* i *manefla*) en citen uns quants més de la mateixa època i provinença i amb aquestes formes i matís; si bé el *DAG.* defineix «*many-*: andador, porter, agutzil dels gremis o confraries», «*man-*: recadero, correveidile».

Sobre el responsable del naixement d'aquesta modalitat verbal ens orienta una altra var. *manofle*: «cascon mestre jove, o macip o mosso del dit ofici, qui serà citat o demanat per lo *manofle* de la dita confraria --- sia tingut comparer a la dita hora assignada», Ordinacions dels Aluders de Mallorca, a. 1489 (*BSAL* VII, 157a). Que no cal pensar en una errada de lectura o còpia ens ho comprova la forma *manyofla*, en què fins ara s'usa a la Plana de Castelló: en una desfilada solemne «obrín pas van els aguasils, vara en mà, fent de *manyofla*», SGuinot (*Capolls*, 85), que els castello-nencs expliquen «mestre de cerimònies, i en general, persona que manifesteja en una festa, reunió o altre assumpte», no sempre personatge d'alta estofa ni respectable categoria, car el «*manyofla* del barril» és el 45 mestre que es cuida del barril en les bevèries festives de barriada. En el *Llibre d'Entreveniments* d'Eivissa (fi S. XVI), 33, variant d'això mateix però amb *-p-*: «axí bé lo lur *manyopla* portan gramalla».

Ara bé, és ben conegut «*manuclar*: tocar moltes vegades una cosa ab ses mans, *manosear*», *DFgra.*, «tocar moltes vegades, barroerament; malmenar, malmetre, manejar malament», *DAG.*, del qual hi ha una variant *manyuflar* assenyalada a Teià per *AlcM*, amb forma intermèdia *manyuclar* o *manyuclejar* pròpia de Menorca i alguna part de Mallorca. Aquest verb és un derivat de *MANYOPA/MANYOPLA*, que té variants conegudes *manyoca*, *manyofa*, aplicades no ja al guant d'armes ni a cap peça de luxe indumentari sinó a una «espècie de guant de couro que usen els bosque-

ters per agafar les plantes espinoses» (definició d'aquella en el *DAG.*); i, segons *AlcM*, hi ha *manyofla* amb el mateix sentit a la CoBarberà i Maestr.; però aplicat, a la Rib. valenciana, a una espècie de paleta de mestre d'obres: són estris ferrenys i d'ús groller, engrapador, i per tant és natural que *manyofla* valgui per «cop donat a la mà» a Menorca; i es justifica que el derivat *manyuclar*, *manuclar* (essent sobretot cat. or. i menorquí, igual es podria escriure *manyoclar*) hagi passat a 'manejar barroerament', tal com diuen els usuaris d'aqueixos termes que ho fan els *manyofles* o *manefles* o *manifassers* de les confraries, germanies, aplecs etc.

Notem que l'arrel comuna a *manifasser*, *manifassejar* i *manifassor*, al capdavant no és més que *manifassar* (com correspon a l'etimologia MANIFICIUM); la resta eren i són sentits com a elements sufixats: venia ben llis, doncs, de sentir que un **maneflàs*, comú a tot això, no era més que una espècie d'augmentatiu (cf. *capatàs*, *homenàs* i *estiràs*, *escarràs* etc.), que ben sovint és alhora despectiu (*vellegàs*, *gandulàs*), i extraure de *manefàs* un pseudo-primitiu *manefa*; que podia pendre's com una expressió més mesurada i objectiva del mateix personatge: és la forma que figura en la primera doc. del mot; però des del moment que la intenció intervenia de presentar-lo com a persona immiscuïda, que manipula grosserament, que graponeja en els afers o en toquetja masses, s'hi introduïa la idea de *manyuflar* o *manuclar*, com el bosquetier amb manyoca, i el mot es tornava *manyofla* o *manofle* etc. o almenys *manefla* o *manyeſla*. *Manefre* i *manefrejar*, que *AlcM* declara pron. populars empordaneses poden deure llur r a una espècie de novació proporcional segons *manofle/manobre* (aquest, nom diferent, però també d'un treballador poc considerat).

Aquestes últimes són les formes menys comunes, i *manefla* és la que es mira com a standard, registrada des de Belvitges: «*manefla* m., baix, mequetrefe, *ardelio*», la usual a Bna. i cat. central en tot el S. xx; també amb *-ny-* en escr. Renaix. i mallorquins: «*manyeſles* de padris, eterns llengua-molls del carrer», Pons Mass. (*Colla del C.* XVI, 235); «els altres articletxos que els volandos i *manyeſles* d'En Puig escamparen dalt la premsa barcelonina», AMAlcover (*BDLC* XI, 137; igual XII, 77).

Altrament aquella nostra forma standard es continua en ll. d'oc, almenys des del Gard fins a l'Avairon i l'Adour: «*manèfle*, un rapporteur et proprement un flagorneur, qui flatte en faisant des rapports, dans le dessein de nuire ou de brouiller ceux qui vivent en bonne intelligence//un dénonciateur//suborneur de servantes ou autres domestiques», Sauvages (citant un «*manèfle* la protégée de qqn.», certament francès provincial i antiquat, més que no pas «vieux français» com diu); Erau «*manèfſlo* m. flateur» (Mâzuc); roerg. «*mânèfle*, -o, flagorneur --» (Vayssier); gc. *manèfle* Palay; també és provençal, car el *TdF* porta *manèfle*, -èfſo s. et adj., sense restriccions geogràfiques, amb definicions com les de Sauvages: *faire lou manèfle* flagorner, citant de Tavan (Vaucluse) «si *manèfle* que li flatejon», i de l'*Armanà Prouvençau* «quàuqui se